

★ PANGANGATWIRANG PANIG SA PROPOSISYON 5 ★

Ang proseso ng halalan na pagpapaalis ng California ay dapat protektahan ang ating demokrasya sa pamamagitan ng pagpapahintulot sa pagpapaalis sa isang halal na opisyal na tiwali o umaabuso sa kanyang kapangyarihan. Hindi ito dapat kailanman gamitin bilang taktika upang 'ulitin' ang isang halalan bilang isang pampulitika o partisan na pakana. Ibabalik ng Proposisyon 5 ang halalan na pagpapaalis sa orihinal nitong layunin sa pamamagitan ng paggawa rito na patas, demokratiko, at may pananagutan sa kagustuhan ng nakararami.

Sa ilalim ng kasalukuyang batas, ang isang balota para sa halalan na pagpapaalis sa buong estado ay nagtatanong sa mga botante ng dalawang tanong nang magkakasunod:

(1) Dapat bang alisin sa katungkulan ang opisyal? (2) Kung oo, sino ang dapat pumalit sa kanya?

Dahil magkakaugnay, lumilikha ang dalawang tanong na ito ng isang mapanganib na butas sa batas. Maaaring alisin sa katungkulan ang isang halal na opisyal sa pamamagitan ng maliit na mayorya. Pagkatapos, maaaring manalo sa katungkulan ang isang kandidatong nakalista sa tanong #2 na may mas mababa sa 50% ng mga botong ibinigay sa halalan. Hinihikayat nito ang mga pampulitikang aktor na puntiryahin ang mga opisyal na hindi nila kayang talunin sa isang regular na halalan at magluklok ng mga kapalit na walang malawak na suporta ng publiko.

Nakita natin itong nangyari sa halalan na pagpapaalis sa Gobernador noong 2021. Tahasang tinanggihan ito ng mga botante. Natalo ang halalan na pagpapaalis sa halos kaparehong bilang ng mga boto na ipinanalok ng Gobernador sa regular na halalan. Ngunit napilitang gumastos ang mga nagbabayad ng buwis ng California ng mahigit \$200 milyon sa isang halalan na ang kinalabasan ay muling nagpatibay lamang sa nauna nang napagpasyahan ng mga botante. Halos 70% ng malamang na mga botante ng California ang nagsabing sayang sa pera ng mga nagbabayad ng buwis ang pagsisikap na ito. At kung nagtagumpay ang halalan na pagpapaalis, ang nangungunang kandidatong kapalit ay mauupo sa katungkulan na may suporta lamang ng humigit-kumulang 28% ng lahat ng botante sa halalan na pagpapaalis.

Gumagawa ang Proposisyon 5 ng isang simple at makatuwirang pagbabago: *inaalis nito ang ikalawang tanong mula sa balota para sa halalan na pagpapaalis.*

Sa ilalim ng Proposisyon 5, sa isang halalan na pagpapaalis sa buong estado, magpapasya ang mga botante sa isang napakasimple at mahalagang tanong: kung dapat bang alisin sa katungkulan

ang opisyal. Kung oo ang boto ng mayorya, magiging bakante ang katungkulan iyon at pupunan alinsunod sa umiiral na mga tuntunin para sa mga bakanteng katungkulan. Kung ang Gobernador ay pinaalis, magiging Gobernador ang Tenyente Gobernador at kung ang halalan na pagpapaalis ay maganap nang sapat na maaga, maghahalal ang mga botante ng kapalit sa susunod na halalan sa buong estado; ang iba pang mga opisyal ng estado ay pupunan sa pamamagitan ng paghirang sa ilalim ng umiiral na mga tuntunin, o ang mga katungkulan pambatas ay pupunan sa pamamagitan ng isang espesyal na halalan. Walang mga shortcut, walang mga butas sa batas, at walang kandidatong kapalit na mananalo sa katungkulan nang walang suporta ng mayorya ng mga botante.

Sa karamihan ng mga estado na may mga halalan na pagpapaalis, ang mga bakante ay pinupunan na sa pamamagitan ng pagsusunod sa katungkulan o isang hiwalay na halalan, hindi sa pamamagitan ng isang paligsahan para sa kapalit sa parehong araw.

Sa pamamagitan ng pag-aalis sa ikalawang tanong, inaalis ng Proposisyon 5 ang insentibo at kakayahang gawing sandata ang mga halalan na pagpapaalis bilang shortcut para sa partisan na kalamangan. Hindi maaaring manipulahin ang mga halalan na pagpapaalis upang baligtarin ang mga resulta ng mga regular na halalan o magluklok ng mga kandidatong hindi mananalo sa ilalim ng karaniwang mga kondisyon.

Nilayon ng mga bumalangkang ng ating proseso ng halalan na pagpapaalis na pangalagaan ang mga botante laban sa mga tiwali at walang pananagutang opisyal, hindi upang magbigay ng sandata sa mga pampulitikang aktor upang baligtarin ang mga resulta ng halalan na hindi nila gusto. Pinananatili ng Proposisyon 5 ang halalan na pagpapaalis bilang kasangkapan para sa pananagutan habang pinipigilan itong gamitin upang iwasan ang mga regular na halalan at pamamahala ng mayorya.

Bumoto ng OO sa Proposisyon 5 upang protektahan ang pamamahala ng mayorya, ipagtanggol ang mga nagbabayad ng buwis, at ibalik ang proseso ng halalan na pagpapaalis ng California sa mga botanteng nilayon nitong paglingkuran.

Lorrel Plimier, Kapwa Presidente

Liga ng mga Babaeng Botante ng California

Danius L. Kemp, MPA, Ehekutibong Direktor

Karaniwang Adhikain ng California

Dan Schnur, Dating Tagapangulo

Komisyon sa Makatarungang mga Kasanayang Pampulitika ng California

★ SAGOT SA PANGANGATWIRANG PANIG SA PROPOSISYON 5 ★

Huwag pansinin ang mga paligoy-ligoy na pangangatwiran na ginagawa ng kabilang panig para itali tayo sa mga buhol at subukang gawing makatuwiran ang kanilang lubos na walang saysay na argumento.

Sinasabi nilang ang Proposisyon 5 ay “nagpoprotekta sa demokrasya” ngunit kabaligtaran ang ginagawa nito—sinisira nito ang isa sa mga pangunahing elemento ng ating proseso ng halalan na pagpapaalis: ang pagpili kung sino ang papalit sa pinaalis na politiko.

Iyon ay hindi pagprotekta sa demokrasya—iyon ay pagprotekta sa mga elitista sa politika.

Tinatawag nilang California “mapanganib na butas sa batas” ang sistemang gumagana nang 100 taon, nagpapaalis sa mga politikong umaabuso sa kanilang katungkulan at pinapalitan sila ng sinumang pagpapasyahan ng mga botante na mas mahusay.

Ang Proposisyon 5 ay lilikha ng isang butas sa batas, hindi magsasara nito.

Ang kabilang panig ay nagpapalabo sa iyong pag-iisip. Sa tingin nila ay hindi mo mapapansin. Huwag magpaloko.

Kung hindi ito sira, huwag itong ayusin. Ang ating proseso ng halalan na pagpapaalis ay ‘sira’ lamang ng mga pulitikong napupuntirya nito,

tulad ng may-akda ng Proposisyon 5 nang itaas niya ang mga buwis matapos sirain ang mga pangako sa kampanya.

Ngayon, bago siya tuluyang umalis sa puwesto, nais niyang wasakin ang prosesong ito—upang hindi na maging gaanong epektibo ang mga halalan na pagpapaalis sa hinaharap at hindi gaanong mapanagot ang mga pulitikong tulad niya.

Kung ipinagpalit mo ang iyong sasakyan, gusto mo bang malaman kung ano ang makukuha mo bilang kapalit—o magiging masaya ka bang pumirma sa isang kasunduan at hayaan na isubo sa iyo ng ahente ang isang lumang karag-karag na kotseng siya ang pumili matapos kang mangakong bibili? Iyan ang hinihingi sa iyo ng Proposisyon 5.

Magpapatuloy na gumana nang maayos ang ating sistema ng halalan na pagpapaalis kung hindi natin hahayaang pakialaman ito ng mga elitistang pampulitika na hindi matanggap ang kanilang pagkatalo para sa sarili nilang kapakinabangan.

Bumoto ng HINDI!

Brian W. Jones, Pinuno ng Minorya sa Senado

Joe Paterson, Miyembro ng Asembleya

★ PANGANGATWIRANG LABAN SA PROPOSISYON 5 ★

Aalisin ng Proposisyon 5 ang iyong boses at pahihinain ang iyong kakayahang magpaalis at magpalit ng mga nabigo o tiwaling politiko sa katungkulan.

Napakarami nang kapangyarihan ng mga politiko ng California. Bibigyan sila ng Proposisyon 5 ng higit pang kapangyarihan—at ginagawa nito iyon sa pamamagitan ng pag-aalis ng kapangyarihan mula sa iyo, ang mga botante.

Sa loob ng mahigit 100 taon, ang proseso ng halalan na pagpapaalis ng California ay nagbigay sa iyo ng kakayahang magpaalis ng mga halal na opisyal na umaabuso sa kanilang katungkulan, sumisira sa mga pangako, o nabibigong gawin ang trabahong inihalal silang gawin. At kapag nangyari iyon, pinahihintulutan ka ng kasalukuyang proseso—hindi ang mga politiko—na pumili kung sino ang papalit sa anila.

Babaguhin ng Proposisyon 5 ang sistemang iyon magpakailanman at aalisin ang kapangyarihan mula sa mga tao.

Ngayon, nagtatanong ang isang halalan na pagpapaalis ng dalawang simpleng tanong: Dapat bang alisin sa katungkulan ang halal na opisyal? Kung oo, sino ang dapat pumalit sa kanya? Nangangahulugan iyon na maaaring alisin ng mga taga-California ang isang politikong nabigo at agad na pumili ng isang bagong taong uupo sa kanyang puwesto.

Pinananatili ng Proposisyon 5 ang unang bahagi ngunit inaalis ang iyong kakayahang bumoto para sa isang kapalit.

Sa halip, ang mga tagaloob sa pulitika ng Sacramento ang magpapasya kung ano ang susunod na mangyayari. Sa maraming kaso, ang mga politiko mismo—hindi ang mga botante—ang pipili kung sino ang pupuno sa bakante, na mahalagang nagpapahintulot sa kanila na magtalaga ng isa sa kanilang mga kaibigan o kaalyado sa pulitika upang palitan ang taong pinaalis mo.

Sa ibang mga kaso, sa halip na isang agarang kapalit, mananatiling bakante ang puwesto hanggang sa isang magastos na halalan—na popondohan mo, ang nagbabayad ng buwis—na nakatakdang idaos makalipas ang ilang buwan. At narito ang pinakamasama: ang politikong nabigo na pinaalis mo lamang dahil sa pagkabigo o katiwalian ay pahihintulutang tumakbo sa susunod na halalan upang mabawi ang kontrol sa puwestong katatapos lamang niyang mawala.

Sa alinmang kaso, mas kaunti ang halaga ng iyong boto, at mas maraming kontrol ang nakukuha ng establisimiyentong pampulitika.

Karapat-dapat ang mga taga-California sa karapatang magpaalis ng isang halal na opisyal—at piliin kung sino ang susunod. Inaalis ng Proposisyon 5 ang kalahati ng karapatang iyon, at mali iyon.

Sinasabi ng mga tagasuporta na pinapabuti ng panukalang ito ang demokrasya. Hindi. Ang demokrasya ay nangangahulugang ang mga botante—hindi ang mga politiko ng Sacramento—ang pumipili ng kanilang mga pinuno, kung kailan sila aalisin sa katungkulan at kung sino ang ipapalit sa kanila. Pinahihina ng Proposisyon 5 ang pangunahing konseptong iyon.

Tanungin ang iyong sarili: kung bumoto ka upang alisin sa katungkulan ang isang Gobernador o ibang halal na opisyal sa buong estado, hindi ba dapat ikaw din ang magpasya kung sino ang papalit sa kanya?

Malinaw ang sagot.

Narapat ding pag-isipan kung bakit nasa balota ang panukalang ito sa unang pagkakataon. Bakit aayusin ang isang sistemang hindi naman sira at mahusay nang gumagana sa loob ng mahigit isang siglo?

Ang mismong may-akda ng panukalang ito ay pinaalis sa katungkulan ng mga botante ng California nang bumoto siya upang taasan ang mga buwis sa gasolina matapos mangakong hindi niya ito gagawin. Sa halip na igo ang kagustuhan ng mga tao, nais na niyang baguhin ang mga tuntunin at protektahan ang mga politikong tulad niya mula sa anumang makabuluhang pananagutan.

Ang halalan na pagpapaalis ng California ay pag-aari ng mga tao—hindi ng mga politiko. Protektahan ang iyong boses. Protektahan ang iyong boto. Protektahan ang iyong karapatang panagutin ang mga halal na opisyal.

Bumoto ng HINDI sa Proposisyon 5.

Brian W. Jones, Pinuno ng Minorya sa Senado
Joe Paterson, Miyembro ng Asembleya

★ SAGOT SA PANGANGATWIRANG LABAN SA PROPOSISYON 5 ★

Huwag malinlang. Pinananatili ng Proposisyon 5 ang iyong kapangyarihang magpaalis ng isang opisyal sa pamamagitan ng boto ng mayorya habang isinasara ang batas na nagpapahintulot sa isang kandidatong kapalit na maupo sa katungkulan na may maliit na bahagi lamang ng mga boto.

Sa ilalim ng kasalukuyang batas, nagpapasya ang mga botante kung aalisin sa katungkulan ang isang opisyal sa pamamagitan ng boto ng mayorya, ngunit maaaring manalo ang kapalit na may mas mababa sa mayorya. Noong 2021, maaaring naging Gobernador ang isang kandidatong kapalit na may suporta mula sa 28% ng mga botante sa halalan na pagpapaalis. Hindi iyon pamamahala ng mayorya.

Nais ipaniwala sa iyo ng mga kalaban na inaalis ng Proposisyon 5 ang iyong karapatang pumili. Hindi nito ginagawa iyon. Ang tunay na tanong ay kung dapat bang maging Gobernador ang isang tao na may suporta mula sa maliit na bahagi lamang ng mga botante ng California.

Pinananatili ng Proposisyon 5 ang halalan na pagpapaalis habang hinihiwalay ang desisyong alisin sa katungkulan ang isang opisyal sa desisyon kung sino ang dapat magsilbi sa susunod. Kung ang isang Gobernador ay pinaalis, ang Tenyente Gobernador—na inihalal sa buong estado ng mga botante ng California—ay magpapanatili ng

pagpapatuloy ng pamahalaan hanggang sa piliin ng mga botante ang susunod na Gobernador sa pamamagitan ng isang regular na halalan.

Pipili pa rin ang mga botante ng kanilang mga halal na opisyal. Ngunit dapat makuha ng mga kandidatong naghahangad ng katungkulan pang-estado ang katungkulan iyon sa isang regular na halalan batay sa kanilang mga kwalipikasyon, rekord, at mga plano para sa California, hindi gamitin ang isang halalan na pagpapaalis bilang shortcut sa kapangyarihan.

Dapat magpasya ang isang halalan na pagpapaalis kung mananatili sa katungkulan ang isang opisyal. Ang pagpili kung sino ang mamamahala ay dapat mangyari sa isang regular na halalan, kung saan nakukuha ng mga kandidato ang suporta ng mga botante ng California. Pinoprotektahan ng Proposisyon 5 ang halalan na pagpapaalis, iginagalang ang pamamahala ng mayorya, at tinitiyak na ang mga kandidato ay tatakbo batay sa sarili nilang merito. Bumoto ng OO sa Proposisyon 5.

Lorrel Plimier, Kapwa Presidente
Liga ng mga Babaeng Botante ng California
Danius L. Kemp, MPA, Ehekutibong Direktor
Karaniwang Adhikain ng California